

Treball Final de Màster (TFM)

L'orientador educatiu i la seva incidència en l'alumnat de l'etapa de secundària obligatòria

Identificació de la seva formació i el rol que exerceix

Autor: Robert Mola Mulet

Tutoritzat per Sandra Gallardo

Màster de Psicopedagogia – UOC

14 de gener de 2022

Agraïments

Han estat moltes les persones que, en major o menor mesura, han col·laborat en el desenvolupament d'aquest treball i han permès completar cada un dels apartats tal com s'havia plantejat des d'un principi.

En primer lloc, he d'agrair la tasca de la tutora de la universitat, la Sandra Gallardo, per la seva ajuda i les seves orientacions en els moments que més ho he necessitat. Gràcies a ella, he pogut contactar amb diferents professionals de l'orientació educativa que m'han proporcionat tot un conjunt d'informació molt objectiva i significativa.

En segon lloc, no puc deixar d'agrair a tots els destinataris (tant de les entrevistes com dels qüestionaris) que han volgut formar part de la investigació de manera altruista. Entenc que en aquests moments d'incertesa que vivim hi ha moltíssimes altres preocupacions més importants, així que les seves respostes encara tenen el doble de valor. Per tant, gràcies a tots els orientadors/es educatius i docents d'aula que han participat i ajudat a donar sentit i significat a aquest estudi desenvolupat.

Per últim i no menys important, a totes aquelles persones que han contribuït en la difusió del qüestionari dissenyat: companys/es de classe, amigats, contactes professionals... Tots els que han dedicat un minut (o més) a difondre el material amb els seus contactes i, d'aquesta manera, poder ampliar la mostra de població.

Resum

El present Treball Final de Màster (TFM) tracta principalment sobre la figura de l'orientador educatiu i el seu impacte dintre del funcionament ordinari dels centres de secundària. A partir dels diferents instruments de recollida d'informació dissenyats (entrevistes i qüestionaris), s'han pogut extreure uns resultats molt significatius en relació al desplegament de les seves funcions i a la formació que reben al llarg de tot un curs acadèmic, la qual és un dels principals aspectes susceptibles de millora pel fet que moltes de les formacions que reben estan més adreçades a cobrir les necessitats dels docents que no pas dels orientadors educatius. A més a més, també s'ha observat la seva escassa incidència en la totalitat de l'alumnat de secundària ja que la seva àrea d'intervenció es troba molt limitada a causa del baix nombre de professionals de l'orientació que hi ha als centres actuals.

Paraules clau: formació, orientadors educatius, necessitats

Abstract

The present Final Master's Work (TFM) deals mainly with the figure of the educational guidance and its impact within the ordinary functioning of secondary schools. On the basis of the various information-collecting instruments designed (interviews and questionnaires), very significant results have been drawn in relation to the deployment of their functions and the training they receive throughout an academic course, which is one of the main aspects that can be improved by the fact that many of the formations they receive are more geared towards meeting the needs of teachers than of educational guiders. In addition, it has also been noted that it has little effect on the entire student body, as its area of intervention is very limited due to the low number of professionals in the orientation of current centres.

Key words: formation, educational counselor, necessities

Llista de taules

Taula I. Objectius del treball.....	10
Taula II. Funcions de l'orientador educatiu.....	13
Taula III. Competències de l'orientador educatiu.....	16
Taula IV. Mancances de l'orientador educatiu.....	17
Taula V. Cronograma de la investigació.....	19
Taula VI. Preguntes de l'entrevista.....	23
Taula VII. Preguntes del qüestionari.....	24
Taula VIII. Relació de dimensions.....	25
Taula IX. Contrast d'informació.....	32

Llista de gràfics

Gràfic 1. Nivells de coordinació.....	29
Gràfic 2. Impacte de la intervenció.....	29
Gràfic 3. Funcions de l'orientador.....	30
Gràfic 4. Influència a l'alumnat.....	31

ÍNDEX

1. Títol del treball	6
2. Introducció	7
3. Justificació	8
4. Plantejament del problema	9
4.1 Contextualització.....	9
4.2 Objectius del treball	10
4.3 Hipòtesi / preguntes d'investigació.....	11
5. Marc normatiu	12
6. Marc teòric	14
6.1 La figura de l'orientador educatiu	14
6.1.1 Antecedents de la temàtica.....	14
6.2 Formació pedagògica de l'orientador.....	15
6.3 Aportació a la societat i a l'ètica professional	17
6.4 Temporització.....	19
7. Marc metodològic	20
7.1 Enfocament metodològic.....	20
7.2 Planificació del treball de camp	21
7.2.1 Context de la investigació	21
7.2.2 Destinataris.....	21
7.2.3 Estratègies de recollida de dades	22
7.2.4 Instruments de recollida de dades	23
7.3 Estratègia d'anàlisi de dades.....	25
8. Anàlisi de resultats	27
8.1 Aplicació i resultats	27
8.2 Estratègia d'anàlisi de dades i interpretació de resultats.....	27
8.2.1 Triangulació de dades	32
9. Conclusions	33
9.1 Propostes de millora i suggeriments.....	36

9.2 Perspectives de futur	37
9.3 Consideracions finals	38
10. Referències bibliogràfiques	39
ANNEXOS.....	40

1. Títol del treball

TÍTOL	L'orientador educatiu i la seva incidència en l'alumnat de l'etapa de secundària obligatòria.
SUBTÍTOL	Identificació de la seva formació i el rol que exerceix
ÀMBIT TEMÀTIC	Desenvolupament professional docent
AUTOR	Robert Mola Mulet
TUTOR	Sandra Gallardo
UNIVERSITAT	Universitat Oberta de Catalunya

2. Introducció

El concepte de formació sempre ha estat lligat al nivell de coneixements que una persona posseeix envers alguna temàtica o àrea determinada, independentment de la seva edat, sexe, raça o cultura. Si ho traslladem al context educatiu, aquesta definició ens porta a pensar sobre tots els processos d'ensenyament-aprenentatge que es duen a terme i veure com l'acció de la formació resulta transcendental per al desenvolupament d'aquests processos.

És cert que es poden trobar moltes definicions sobre aquest terme de formació, ja que engloba tot un procés molt global i alhora complex que és difícil de reduir en una simple frase. Així doncs, depenent del context on ens situem, haurem de tenir clar quin és el propòsit d'aquesta formació i, així, poder discriminar certa informació al respecte. Segons Iranzo (2009), la formació serà “aquell procés que possibiliti la capacitació, preparació o perfeccionament docent per a la millora professional, sempre tenint en compte els paràmetres epistemològics i pràctics del terreny on ens ubiquem” (p.39).

En aquest cas, podem observar com es refereix a l'àmbit educatiu i, més concretament, a la formació que inclou a tot el col·lectiu educatiu per tal de poder reforçar la qualitat de la seva feina i entrar en un procés de millora contínua que permeti garantir l'èxit dels processos d'ensenyament-aprenentatge, el que es denomina molts cops com a formació permanent.

La **formació permanent** ha de dotar al professorat amb els suficients instruments i eines tecno-pedagògics per a assolir el propòsit principal que persegueix tot docent, que és el de garantir l'èxit escolar de tots els estudiants tant a nivell acadèmic, personal i social (Iranzo, 2009). Així doncs, aquest concepte ha d'integrar tota una sèrie de processos i accions que estiguin adaptades a cada context amb la finalitat de treure el màxim rendiment dels seus alumnes des de tots els aspectes. Lligat a això, Esteban (2002) assenyala que l'educació permanent s'ha d'entendre com “un procés continu, que prossegueix durant tota la vida, amb el propòsit que tota persona pugui mantenir-se actualitzada respecte a les transformacions poblacionals, econòmiques, polítiques, tecnològiques, científiques, artístiques, socioculturals i ambientals del nostre món” (p.2).

Per tal que aquest procés continu sigui efectiu i doti als professionals dels suficients instruments i eines pedagògics, l'individu ha d'experimentar un creixement personal i, paral·lelament a això, un **desenvolupament professional**. Aquests dos aspectes seran un clar reflex de la millora produïda en els professionals, els quals estaran més capacitats i preparats per a resoldre amb èxit qualsevol situació.

Per tant, aquesta formació cada cop està tenint més incidència en els contextos professionals i, encara més, si ens centrem en el món educatiu que requereix d'unes actuacions canviants i cada cop més diversificades. És per això que en aquest treball s'incidirà en el rol de l'orientador/a educatiu/va per estudiar la formació que rep i si aquesta el capacita per poder oferir unes respostes de qualitat.

3. Justificació

En quant a la justificació de l'enfocament d'aquest treball, es considera que els processos de formació que es destinen als professionals de l'educació tenen un gran impacte en l'èxit de la seva feina. El món de l'educació és molt canviant i està replet de metodologies i estratègies que necessiten d'una revisió permanent per a què es puguin ajustar a les característiques i a les demandes de les noves generacions d'alumnes.

En aquest sentit, un cop esmentada la rellevància de la formació, hi ha molt d'interès en poder aprofundir i conèixer realment una de les figures que considero més oblidades dintre del terreny educatiu: la de **l'orientador educatiu**. Les seves funcions i les seves responsabilitats són de vital importància per facilitar la presa de decisions de l'alumnat en el que es coneix com el seu recorregut acadèmic, en el qual necessita d'un gran assessorament que es prolongui durant el seu pas pel centre.

Cada curs són més els alumnes indecisos que no tenen clar el seu futur i que realment no tenen cap sortida que els motivi a nivell professional, fet que pot originar certs casos de fracàs educatiu per la manera com està enfocat el sistema educatiu actual i pels itineraris que s'ofereixen durant l'educació secundària. Davant d'aquesta situació, el paper de l'orientadora educativa esdevé vital per aconseguir fer front a aquesta onada de dubtes i preguntes que té l'alumnat però que malauradament molts cops es queden sense obtenir cap tipus de resposta.

L'atenció a l'alumnat i l'escolta de les seves curiositats i dels seus interessos ha de significar un pilar fonamental en el **desenvolupament formatiu individual**, de manera que l'alumne sempre s'ha de sentir recolzat i ha de tenir algú amb qui pugui expressar les seves intencions/possibilitats de futur.

Personalment, tenint en compte la meva trajectòria i el meu pas per l'institut, em vaig sentir molt desemparat en el moment d'escollir què volia estudiar i quines sortides eren les que més interès em despertaven. La veritat que no és una tasca senzilla i tampoc es tracta d'una decisió irrellevant, ja que aquesta et condicionarà gran part dels teus anys posteriors i qui sap si la teva vida professional. Davant d'això, crec que és necessari un nou enfocament en aquesta línia per reforçar el suport que s'ofereix a l'alumnat i d'aquesta manera es puguin garantir les intervencions específiques de l'orientador, el qual crec que encara està molt oblidat dintre del funcionament ordinari de qualsevol centre educatiu.

4. Plantejament del problema

4.1 Contextualització

Des de la implantació de la LOGSE (1990), es va originar un canvi bastant significatiu no solament pel que fa a l'estructura i a l'organització del sistema educatiu, sinó per la millora en la qualitat de l'educació tenint en compte els principis de diversitat i inclusió que es van ajustar a la realitat social d'aquell moment. Amb aquesta llei, es va aconseguir la regulació de l'orientació en el sistema educatiu i com a resultat es va crear el Departament d'Orientació com a òrgan de planificació i coordinació de l'orientació i l'acció tutorial, amb la finalitat de desenvolupar actuacions dirigides principalment a l'alumnat de l'educació secundària.

Un cop es van posar en marxa aquestes actuacions, es va percebre la necessitat de contemplar diferents singularitats en funció del context, del centre o de la comunitat en què ens trobem, ja que existeixen diferents models d'intervenció que han de garantir l'èxit del procés en el col·lectiu atès.

Pel que fa a les **funcions i responsabilitats** que ha d'assumir aquest Departament d'Orientació, es poden classificar en quatre grans àrees d'intervenció (Hervás Avilés, 2006, citat a Amor i Serrano Rodríguez, 2020):

- Orientació en els processos d'ensenyament i aprenentatge
- Orientació professional
- Atenció a la diversitat
- Orientació per a la prevenció i el desenvolupament

Aquestes àrees s'han de concebre com un conjunt interrelacionat d'accions per a facilitar i potenciar l'aprenentatge, el coneixement i la gestió per part de l'alumnat i de les seves pròpies competències personals i professionals (Velaz de Medrano, 2011, citat a Amor i Serrano Rodríguez, 2020).

En relació amb la figura professional, encara persisteix la concepció de l'orientador com a psicòleg escolar que solament s'encarrega del suport personal i emocional de l'alumnat. Segons Hernando i Montilla (2009, citats a Amor i Serrano Rodríguez, 2020), un dels principals inconvenients del rol de l'orientadora és la gran quantitat de funcions i demandes que en molts casos s'allunyen de la seva àrea d'intervenció. És a dir, s'ha d'ocupar de situacions o problemàtiques que no són competència seva però per escassetat de professionals se li adjudiquen automàticament a ell.

Aquesta realitat on els orientadors s'han vist involucrats en activitats poc relacionades amb l'orientació i l'assessorament a l'alumnat, ha donat lloc a l'existència de barreres per part de l'alumnat i a la falta de claredat en les seves funcions, la qual cosa impedeix que es puguin dedicar plenament a les tasques pròpies del seu rol professional (Lambie i Williamson, 2004, citats a Amor i Serrano Rodríguez, 2020).

El problema d'aquesta qüestió segurament radica en trencar aquest **escepticisme** i definir les seves funcions i actuacions en aquells espais que

s'ajusten a les seves competències i capacitats com a professional. La realitat amb la que ens trobem actualment en els centres educatius es troba molt allunyada del model teòric en què es basa la figura de l'orientador educatiu (Velaz de Medrano, 2001, citat a Amor i Serrano Rodríguez, 2020).

Així doncs, en el present estudi, es pretén incidir en l'anàlisi exhaustiva d'aquest rol de l'orientador educatiu per detectar les principals mancances i dificultats amb què es troba en el seu dia a dia i fer una valoració objectiva de la formació que se li ofereix al llarg del curs. Hi ha moltes incerteses entorn a aquesta figura professional i en aquest treball es cerca resoldre-les d'una manera clara i sintètica per poder plasmar la realitat laboral que viu una orientadora educativa a l'actualitat. Amb quins cursos de formació compta al llarg d'un curs? Estan ben enfocats per a poder satisfer les necessitats reals? Ocupa un rol reconegut al centre per a prendre decisions importants (o almenys en forma part)? Les seves tasques estan ben definides per als casos que s'encarrega?

4.2 Objectius del treball

Com a tot treball d'investigació, s'han de plantejar una sèrie d'objectius a aconseguir per tal de perfilar les línies de treball que es pretenen seguir.

Els objectius generals ens indiquen a grans trets per on aniran els estudis que es duren a terme (el propòsit central), mentre que els específics ens orienten amb més precisió de la manera en què s'intentaran assolir els objectius generals (han de ser observables i mesurables). Dit això, a continuació es detallen els objectius que s'han fixat per a assolir un cop acabada la investigació:

Taula 1. Objectius del treball.

Objectius generals	Objectius específics
Identificar la incidència de les funcions, responsabilitats i àrees d'intervenció de l'orientador educatiu en l'alumnat de l'etapa de secundària obligatòria.	<p>Determinar la formació que requereix un professional de l'orientació educativa per implementar una actuació de qualitat amb l'alumnat d'ESO.</p> <p>Detectar les principals necessitats formatives dels professionals de l'orientació educativa.</p>

FONT: Elaboració pròpia.

4.3 Hipòtesi / preguntes d'investigació

Tant pel que fa a la **hipòtesi** del treball com a les preguntes d'investigació, ens proporcionen més informació sobre la finalitat general de l'estudi i ens exposen les idees que s'hauran de corroborar o refutar a la fase final de la investigació.

- L'oferta formativa dirigida a la figura de l'orientador educatiu al llarg d'un curs és àmplia i profitosa.
- Les actuacions de l'orientador educatiu són suficients per a donar resposta a les necessitats de l'alumnat d'ESO.
- Als centres educatius actuals, la visibilitat dels orientadors educatius és escassa i existeix molt de desconeixement sobre les seves funcions.

Fruit dels objectius plantejats, també s'originen unes **preguntes d'investigació** que caldrà donar resposta al final del procés investigador:

- Els orientadors estan satisfets amb la formació que reben al llarg del curs? És realment profitosa i ajustada a les seves necessitats professionals?
- Existeixen diferències notables entre els centres públics i privats en relació a la presència d'orientadors educatius? Hi ha realment la figura de l'orientador a tots els centres educatius o són altres professionals que ocupen el seu rol?
- Quines són les principals funcions que desenvolupa l'orientador? Se li assignen més del les que li pertocuen?
- L'alumnat n'és conscient d'aquest suport que disposa? Quin tipus de relació estableix l'orientador amb l'alumnat?
- És realment efectiva aquesta coordinació que estableix el professorat de l'aula amb els orientadors? El professorat compta amb la suficient formació per poder complir amb totes les directrius/orientacions que se li encarreguen?

5. Marc normatiu

L'orientació educativa es basa principalment en la planificació de processos educatius, en els quals s'inclouen l'anàlisi de necessitats, la proposta d'objectius, metes, disseny i avaluació. Tot això té com a finalitat última contribuir a la millora global del procés educatiu.

A Catalunya, podem trobar el professional de l'orientació educativa tant a les escoles públiques com a les concertades i en totes les etapes educatives sense excepció. No obstant, hi ha diferències significatives pel que fa a les funcions i tasques que desenvolupa per a cada una d'aquestes etapes. En el cas de l'organigrama de l'escola pública, existeix la figura dels Equips d'Assessorament i Orientació Psicopedagògica (també conegut com EAP) i també la figura del **Professional d'Orientació Educativa** (també conegut com POE o orientador educatiu) a secundària, mentre que a l'escola concertada es pot prescindir d'aquesta figura del POE.

Tal com indiquen Cano, Castelló, Mayoral i Liesa (2013), a Catalunya el paper i les funcions del POE són establertes pel Departament d'Educació cada curs escolar en les resolucions sobre l'organització i la gestió dels centres. En aquestes resolucions, es destaquen dos eixos de treball principals: l'atenció directa a l'alumnat i el suport a la comunitat educativa (equip docent i equip directiu). A continuació, es detallen les tasques i funcions que segons la normativa vigent, ha de complir tot orientador educatiu per a cada un d'aquests tres col·lectius esmentats (Departament d'Ensenyament, 2018).

Taula II. Funcions de l'orientador educatiu.

COL·LECTIU AL QUAL S'ADRECEN	TASQUES I FUNCIONS
Alumnat	<ul style="list-style-type: none"> → La codocència entre l'orientador i els equips docents. → La docència vinculada a les competències dels àmbits transversals. → La coordinació en el procés d'avaluació psicopedagògica de l'alumnat dintre de la comissió d'atenció a la diversitat (CAD). → L'elaboració d'informes de reconeixement de necessitats específiques de suport educatiu en coordinació amb la CAD.
Equip docent	<ul style="list-style-type: none"> → La planificació, implementació i avaluació de les diferents mesures i suports universals, addicionals i intensius. → L'assessorament als diferents membres de la comunitat escolar i la participació en les entrevistes personals amb alumnes i famílies. → El lideratge del procés d'avaluació psicopedagògica d'un alumne o grup d'alumnes dins la CAD.

	<ul style="list-style-type: none">→ Donar suport en l'elaboració, implementació i avaluació dels PI.
Equip directiu	<ul style="list-style-type: none">→ La col·laboració en el projecte educatiu en relació amb l'orientació educativa i l'atenció a la diversitat.→ La planificació d'accions pedagògiques compartides entre etapes i ensenyaments com l'acció tutorial i l'orientació acadèmica i professional.→ La participació en la CAD i la coordinació i planificació amb els professionals i serveis de la xarxa de suport a l'educació inclusiva, en especial amb l'EAP.

FONT: Departament d'Educació (2018)

Tot i aquest llistat de funcions que sota la legislació ha de complir escrupulosament l'orientador, hi ha algunes que a la realitat passen desapercibudes. Aquest és el cas de les funcions de medicació i de seguiment, que tot i la seva rellevància dintre dels processos educatius, molts cops es deleguen a altres professionals i directament es prescindeix de la seva acció per la manca de temps.

6. Marc teòric

6.1 La figura de l'orientador educatiu

Tal com afirmen García, Krichesky i Martínez (2010, citats a Vericat, 2019), l'orientador educatiu pot ser vist com un agent de canvi intern dins del centre escolar, on ha de desenvolupar les següents **tasques**: orientar la tasca docent cap a una millora dels estudiants i dotar al professorat i a l'equip directiu d'estratègies per la resolució de problemes dins i fora de l'aula. A més a més, la figura de l'orientadora també està estretament vinculada al concepte de l'educació inclusiva, on Tello (2017, citat a Vericat, 2019) exposa que el professional orientador ha de comptar amb diverses habilitats, coneixements, conductes i valors per tal de poder donar suport a tota mena d'aprenentatge. Ha de ser capaç de conèixer les dificultats d'aprenentatge de l'alumnat (causes i efectes) de manera que es puguin identificar les funcions cognitives deficientes i el seu focus d'intervenció.

En els casos referents a l'atenció a la diversitat, segons el **model consultiu** d'orientació psicoeducativa que presenta Monereo (2019), l'orientadora ha d'oferir un suport tècnic als professors amb la finalitat que aquests disposin de les tècniques i recursos suficients per poder incloure tot l'alumnat en les seves dinàmiques a l'aula. D'aquesta manera, ha de ser el docent d'aula qui s'encarrega d'implementar les modificacions/adaptacions consensuades amb l'orientadora i tots dos professionals hauran d'estar en contacte quasi permanent per valorar l'eficàcia de cada intervenció. Per aquest motiu, resulta imprescindible una relació dins (per exemple, com a assessor contractat per hores) o fora (per exemple, en un equip multiprofessional del sector) del centre.

6.1.1 Antecedents de la temàtica

El Grup d'Investigació en Orientació Educativa i Sociolaboral (GIOES) de la Universitat de La Laguna, va impulsar el Programa d'Orientació Educativa i Sociolaboral (POES) com a instrument per a atendre l'acció tutorial del professorat i les demandes de l'alumnat en el seu pas per l'educació secundària.

Fruit de l'aplicació d'aquest POES, es van poder extreure diverses conclusions d'entre les quals es destaquen les següents (Santana, Feliciano i Cruz, 2010):

- Les recomanacions de tutors i orientadors són **poc considerades** per l'alumnat (3r i 4t d'ESO) en el moment de prendre una decisió, de manera que es reflecteix la escassa o nul·la incidència d'aquests professionals en el procés d'orientació de l'alumnat. S'afirma que les expectatives dels pares tenen major rellevància en aquestes decisions.
- La necessitat de modificar la concepció de l'orientació des d'una visió externa, informativa i prescriptiva a una visió més pràctica, progressiva i significativa. **La millora de la qualitat educativa requereix d'una formació docent competencial.**
- Una gran part del professorat segueix entenent l'orientació com quelcom **aïllat** de la funció docent, quedant relegada en el millor dels casos a la

sessió de Tutoria. Tots els docents han d'assumir la seva part de responsabilitat en aquest procés de transició acadèmica i sociolaboral dels estudiants per a facilitar els coneixements i competències que els ha de permetre prendre les millors decisions.

6.2 Formació pedagògica de l'orientador

A partir de totes aquestes funcions, deures i responsabilitats que se li assignen automàticament al rol d'orientador, és moment d'incidir en el que a la seva formació es refereix i en les possibilitats que té al seu abast per cobrir aquelles necessitats més significatives. Com a professional vinculat al món de l'educació, la seva formació ha de promoure un **empoderament** de les seves capacitats i competències que l'han de convertir en un professional cada cop més preparat per fer front a les demandes canviants que s'aniran presentant. Els seus coneixements i les seves aptituds necessitaran d'una revisió i actualització permanent per a garantir la qualitat de les seves intervencions i, paral·lelament, beneficiar el seu propi desenvolupament professional.

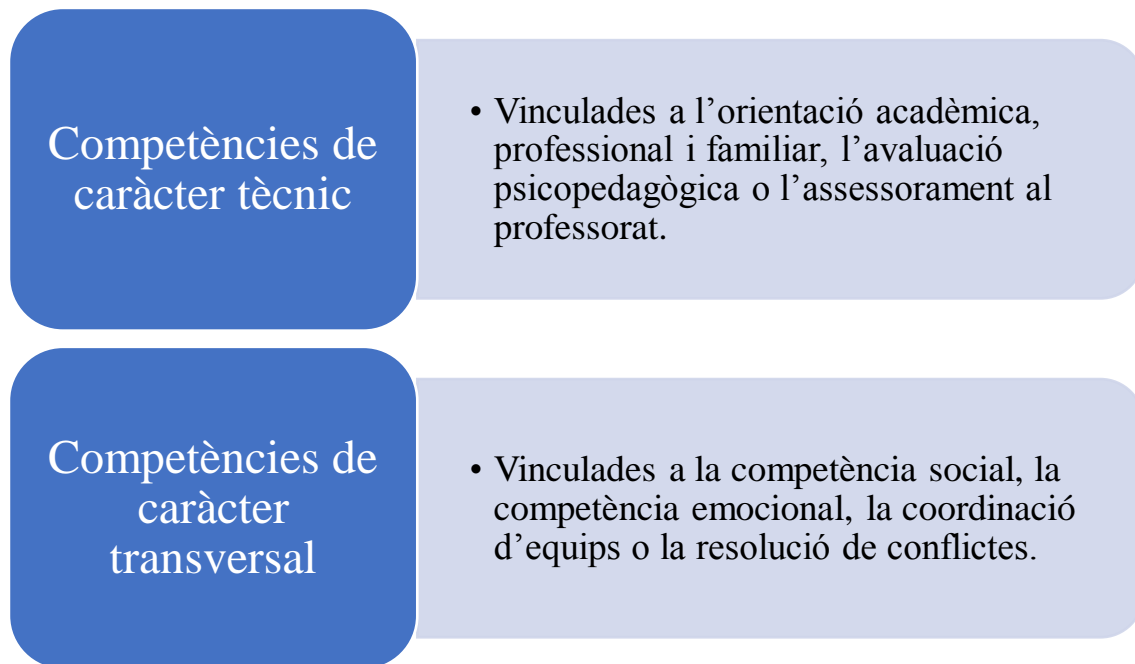
Abans de fer referència a les diferents formacions que s'ofereixen, és important tenir clar quines són les **competències específiques** que requereix el rol d'orientadora per tal d'ajustar tot el conjunt d'accions de caràcter formatiu. Per ordre de prioritat, segons l'estudi realitzat per Vélaz-de-Medrano, Manzanares, López-Martín i Manzano-Soto (2013), es poden disseminar les competències en un total d'onze categories:

1. *Avaluació psicopedagògica*: accions necessàries per a l'avaluació psicopedagògica i al seu posterior diagnòstic.
2. *Assessorament al professorat i suport al procés*: elaboració de programes educatius, programació de competències, treball de la metodologia amb el professorat, tècniques d'estudi...
3. *Orientació acadèmica i professional*: actuacions específiques d'orientació acadèmica, professional i també vocacional.
4. *Competència social*: lideratge, habilitats socials, flexibilitat, competència comunicativa...
5. *Treball coordinat entre els equips*: coordinació de tutors i equips directiu, dinàmiques de grup, desenvolupar estratègies de treball cooperatiu...
6. *Atenció a la diversitat*: accions específiques per donar resposta a les demandes de l'alumnat amb NESE.
7. *Orientació tutorial*: planificació i organització d'activitats de tutoria, assessorament per a la funció tutorial...
8. *Orientació familiar*: entrevistes d'orientació acadèmica i professional amb les famílies.
9. *Competència emocional*: intel·ligència emocional (empatia, interacció social, autocontrol), capacitat d'escolta activa, autonomia i iniciativa personal...
10. *Dificultats d'aprenentatge*: assistència a l'aprenentatge i atenció a les dificultats més greus.
11. *Resolució de conflictes*: mediació en conflictes, solució de problemes...

Tal com podem observar, la competència relacionada amb l'avaluació psicopedagògica ocupa el primer lloc tant per a l'etapa de primària com per a la de secundària. Això ens transmet la idea que la tasca (prioritària) de l'orientador en un centre educatiu es concentra en avaluar, seguit de l'assessorament i orientació als docents i les famílies.

Aquest conjunt de competències es poden distingir en dues grans categories segons el seu caràcter i la seva finalitat formativa:

Taula III. Competències de l'orientador educatiu.

FONT: Vélaz-de-Medrano et al. (2013)

Resulta curiós com aquestes competències de caràcter transversal siguin les menys exigides al col·lectiu d'orientadors per al seu treball diari i, per consegüent, tenen menys presència en l'oferta de les accions formatives. En relació a aquesta formació que s'ofereix, el mateix estudi (Vélaz-de-Medrano et al., 2013) apunta que existeix una forta manca de formació en dues àrees importants: en la coordinació d'equips multiprofessionals i en la resolució de conflictes.

6.2.1 Mancances de la seva formació

No obstant això, per a detectar aquestes necessitats o mancances en les seves intervencions, el mètode més efectiu és fer la consulta a ells mateixos sobre quina visió/percepció tenen de la seva situació professional. Justament és el que es va fer en la investigació realitzada per Hernando i Montilla (2009) on hi van participar un total de 34 orientadors i orientadores, els quals van posar sobre la taula de debat les principals dificultats que es trobaven en l'exercici de les seves funcions, entre les quals van destacar les següents:

Taula IV. Mancances de l'orientador educatiu.

Mancances detectades

- Manca de temps per poder complir amb les múltiples tasques que els assignen.
- La poca estabilitat laboral dels orientadors en situació d'interinatge, la qual cosa provoca un canvi de centre per cada curs acadèmic.
- Falta de professionals formats en l'àrea de l'Educació Especial.
- Recursos i materials insuficients per poder donar unes respostes de qualitat.
- Nombre elevat de casos per als orientadors dels centres concertats (en molts casos han de dur a terme les seves funcions a diferents centres).
- Pressió diària per poder complir amb totes les demandes que se'ls presenten.

FONT: Hernando i Montilla (2009)

A partir d'aquí, caldrà veure si aquestes mancances es tenen en compte a l'hora d'engegar noves accions formatives i en quina mesura es satisfan aquestes mancances. Tota formació ha de causar un impacte positiu dintre del terreny professional per a replantejar certes actuacions i aconseguir així una millora significativa tant en el transcurs del procés com en l'obtenció dels resultats. Per tant, aquestes mancances esmentades es recuperaran en els apartats posteriors per a posar de manifest si es tenen en consideració en el moment de seleccionar les formacions específiques per al col·lectiu d'orientadors.

6.3 Aportació a la societat i a l'ètica professional

El rol de l'orientador educatiu ocupa un paper cabdal dintre del procés per a la millora escolar, ja que pot assessorar, coordinar i avaluar els diferents elements que intervenen dintre de les pràctiques educatives. Tot i que existeix certa incertesa dintre del seu desenvolupament professional, sobretot pel que fa a funcions i responsabilitats, no hi ha dubtes que la seva contribució és fonamental per poder oferir una **atenció de qualitat** a l'alumnat i per facilitar el seu camí cap a l'aprenentatge.

Tenint en compte les seves característiques, el rol de l'orientador ha d'estar en constant coordinació i col·laboració amb els professionals del centre ja que la seva feina no té sentit si no es desenvolupen unes accions que vagin en sincronia amb la resta. Per aquest motiu, haurà d'estar en comunicació permanent amb els docents i amb tot l'equip multiprofessional que s'encarrega de l'atenció i seguiment de l'alumnat, amb el propòsit final d'afavorir el seu desenvolupament integral en la dimensió acadèmica, personal i social.

Dit això, es fa interessant indagar en aquesta figura de l'orientador per poder conèixer la **realitat** amb la que conviu en el seu dia a dia i els recursos (incidint en les accions formatives) amb què compta per poder oferir respostes de qualitat. L'orientador educatiu ha deixat de ser ja considerat com el psicòleg del centre i ja és hora de començar a estar reconegut per part de tota la comunitat educativa amb les seves tasques i funcions que li ocupen. El seu paper ha de ser significar una peça fonamental dintre de la coordinació dels centres i també ha de servir per a garantir una major qualitat educativa.

En aquest treball, també s'han cercat els factors que han influït directament en aquest fet que l'orientadora ha estat molts anys invisibilitzada per altres professionals, i sobretot donar resposta al què ha causat aquesta indefinició de les seves responsabilitats i àrees d'actuació. Per poder mirar endavant, s'han de conèixer bé els orígens i a poc a poc anar identificant els elements que han condicionat el desenvolupament de la seva tasca professional i, malauradament, la seva presència als centres educatius públics i concertats.

Les persones que han participat en la investigació han donat el seu consentiment lliure i informat per a la difusió dels resultats i per a la publicació de les dades que poguessin identificar-los. Totes les dades originals s'han registrat de manera clara i precisa, incloent-hi tots els detalls rellevants de la recerca. La difusió dels resultats és un deure ètic dels investigadors entès com a contribució a l'increment i la millora del coneixement humà i com a part del procés de rendició de comptes de la utilització dels mitjans públics per a la recerca.

En relació al caràcter ètic que promou la investigació, s'han tingut presents les línies d'estudi i d'anàlisi que es proposen per tal de poder assolir els objectius marcats. Com a investigació educativa, es basa amb la implementació i desenvolupament del **mètode científic** on cada fase del procés, cada enfocament de l'assumpte i cada component estan dissenyats pel pensament humà.

En particular, s'ha adquirit el compromís explícit de guardar la deguda confidencialitat sobre tot allò que es pugui conèixer de les persones que han participat en el projecte d'acord amb el que estableix la normativa sobre protecció de dades de caràcter personal. Els investigadors hem de ser honestos en les nostres activitats de recerca i també envers les activitats d'altres investigadors i amb la mateixa institució.

El mètode científic és bàsicament un procés seqüenciat que manifesta una actitud crítica, creativa, racional, lògica i compromesa que assumeix l'investigador davant l'objecte de la seva investigació. En aquest sentit, el científic procura conèixer la naturalesa, explicar fenòmens, descriure fets, interpretar situacions, verificar informació, fer prediccions i aportar millores significatives. Tal com afirma Villanueva (2002, citat a Alvarez, 2018) l'actitud científica és una actitud de l'home, fruit de la seva capacitat de ser, de pensar i de fer.

6.4 Temporització

Per tal de poder planificar i seqüenciar cada una de les accions que es desenvolupen al llarg de la investigació, s'ha elaborat el següent cronograma on apareixen els moments/actuacions més rellevants.

Taula V. Cronograma de la investigació.

CRONOGRAMA TFM						
FASES	TASQUES	OCTUBRE 2021	NOVEMBRE 2021	DESEMBRE 2021	GENER 2022	FEBRER 2022
1. FASE DE DOCUMENTACIÓ	1.1 Justificació del projecte d'investigació					
	1.2 Revisió bibliogràfica					
	1.3 Elaboració del projecte d'investigació					
	1.4 Especificació dels objectius, mètodes...					
	1.5 Cronograma de la investigació					
2. FASE D'OPERACIÓ	2.1 Planificació dels procediments per a l'obtenció d'informació					
	2.2 Definició de la població i selecció de les mostres					
	2.3 Disseny dels instruments per a l'obtenció d'informació					
	2.4 Estudi pilot					
	2.5 Redisseny dels instruments per a l'obtenció d'informació					
3. FASE DE RECOLLIDA D'INFORMACIÓ	3.1 Aplicació de les entrevistes als orientadors					
	3.2 Aplicació dels qüestionaris als docents/tutors					
	3.3 Anàlisi documental					
4. FASE DE PROCESSAMENT DE LA INFORMACIÓ	4.1 Anàlisi de dades					
5. FASE D'ELABORACIÓ DE L'INFORME	5.1 Obtenció i discussió dels resultats					
	5.2 Anàlisi i discussió dels resultats					
	5.3 Redacció de conclusions					
	5.4 Redacció de l'informe					

FONT: Elaboració pròpia

7. Marc metodològic

La metodologia que s'ha emprat és la del mètode científic, el qual permet l'obtenció de coneixement a través d'un conjunt de tècniques i instruments vàlids on la subjectivitat no té gaire cabuda. El seu desenvolupament és essencialment rigorós i utilitza un sistema d'investigació molt lògic i pausat que permet adaptar-se a molts contextos diferents. A partir d'aquest mètode (més de caràcter hipotètic-deductiu), s'han extret unes dades que posteriorment seran analitzades i contrastades de manera minuciosa.

7.1 Enfocament metodològic

En conseqüència d'aquest plantejament, s'ha implementat una **metodologia mixta** per poder beneficiar-se d'una recerca més completa i comptar amb els punts forts d'ambdues metodologies: la part qualitativa ens permet comprendre la situació dels fenòmens (Manen, 2003, citat per Rodríguez, 2018) en espai i temps per a explorar i profunditzar en els objectius establerts, mentre que la quantitativa ens facilita el procés de recollida d'informació, d'anàlisi, i explicació (Gadamer, 2001, citat per Rodríguez, 2018).

Certament, el fet d'integrar metodologia qualitativa i quantitativa permetrà un major aprofundiment de les qüestions educatives que es pretenen abordar (Pereira, 2011), utilitzant els resultats qualitius (entrevistes) per explicar posteriorment els quantitius (qüestionaris). A més, en fer ús d'aquest mètode mixt amplia la possibilitat de conèixer i entendre amb més cura el fenomen d'estudi, ja que implica la persona en si i la seva diversitat (Pereira, 2011). D'aquesta manera, els resultats extrets amb els diferents instruments de recollida d'informació s'han contrastat per poder fer un anàlisi més fonamentat i rigorós, tenint en compte en tot moment la finalitat principal de la investigació.

Dintre de les metodologies mixtes (Creswell, 2018, citat per Rodríguez, 2018) distingeix tres possibles variacions segons el tractament de les dades: seqüencials, concurrents i transformadors. Aquest estudi s'emmarca en la tipologia de procediments seqüencials en la qual es tracta d'aprofundir en els resultats obtinguts mitjançant un mètode qualitatiu combinat, a posteriori, amb un altre quantitatiu (Creswell, 2018, citat per Rodríguez, 2018) des d'una interpretació objectiva de tota l'anàlisi. Així doncs, l'estudi es trobarà dividit en un total de tres fases (mètode qualitatiu – mètode quantitatiu – anàlisi final) on la recollida de dades serà progressiva per poder extreure les conclusions pertinents.

7.2 Planificació del treball de camp

7.2.1 Context de la investigació

En relació al context on s'ha dut a terme la investigació, ha tingut en compte que siguin centres educatius de l'etapa secundària que comptin amb la figura de l'orientadora educativa, ja sigui a temps complet o a temps parcial (sobretot en els casos dels centres concertats). L'objectiu que es marca l'estudi ha estat el d'analitzar i conèixer les funcions que desenvolupa l'orientador en els centres educatius, per la qual cosa s'hauran de cercar aquells centres que disposin del servei d'aquesta figura professional. S'ha accedit a centres de diferents zones de Catalunya per ampliar la mostra i així poder tenir un major coneixement de la situació que existeix actualment. Per tant, l'estudi no es centrarà amb un únic institut sinó que incidirà en centres de secundària amb característiques ben diferents. El fet de poder arribar tant a centres públics com concertats ha permès descobrir si existeixen diferències significatives en la concepció de l'orientador educatiu i també en l'assignació de les seves funcions; és a dir, quin paper ocupa i quanta responsabilitat se li concedeix.

7.2.2 Destinataris

Els destinataris principals d'aquest estudi han estat els professionals de l'orientació educativa i també els docents que ocupen el rol de tutors d'aula. Tots dos col·lectius seran els membres seleccionats per a la recollida d'informació mitjançant els instruments específics que s'han dissenyat. El conjunt dels orientadors (entre 5 o 6) representarà una part important del projecte ja que les seves aportacions seran el principal fil conductor de la fase d'interpretació i discussió dels resultats. Les orientadores tenen assignades tota una sèrie de tasques a desenvolupar en el seu dia a dia i serà interessant poder conèixer en quina mesura poden complir amb totes. També, s'incidirà en la seva visió sobre l'estat actual de la seva professió i, en especial, les limitacions més significatives a l'hora de desenvolupar la seva feina.

El contrast d'opinions entre orientadors que treballen en centres públics i centres concertats també ha permès oferir una nova mirada a l'estudi que serà interessant per a l'extracció de conclusions. Així doncs, a partir dels diferents punts d'interès que es tractaran a l'entrevista, els entrevistats hauran d'argumentar les seves respostes mitjançant les seves experiències i d'aquesta manera es posarà de manifest la existència o no de realitats ben diferents per als professionals de l'orientació.

No obstant, els orientadors no poden desenvolupar la plenitud d'accions sense el suport i la coordinació amb els docents d'aula de l'etapa secundària (normalment amb el rol de tutors) que també formen part de les intervencions que lideren els orientadors. La seva atenció que ofereix a l'alumnat ha d'estar ben sincronitzada amb el treball de l'orientador, per la qual cosa els docents també tenen molt a aportar en aquesta investigació. Els docents són els

professionals que comparteixen més temps amb l'alumnat i, per aquest motiu, han de ser participants de totes les actuacions que es puguin desenvolupar. Ells són qui disposen de major informació a través del contacte diari i de les observacions que se'n facin a l'aula, per la qual cosa les seves aportacions/percepcions seran de màxima consideració per als professionals que entren a l'aula (en aquest cas els orientadors educatius).

El nombre de docents als quals s'ha passat el qüestionari serà el més elevat possible ja que es farà una difusió massiva per tal de poder contrastar el màxim d'opinions i valoracions. El fet de poder arribar a docents de diferents tipologies de centres ha enriquit la fase d'anàlisi i interpretació de resultats ja que les seves respostes s'elaboraran a partir de realitats i experiències molt heterogènies.

7.2.3 Estratègies de recollida de dades

En relació a les estratègies que s'han implementat per a recollir tota la informació necessària, es farà ús de diferents instruments d'avaluació que han de servir per donar resposta a tots els objectius que es marca la investigació.

En primer lloc, es farà ús de l'entrevista que representa una de les tècniques més utilitzades en l'àmbit de la investigació. El seu objectiu és obtenir informació rellevant a través d'una sèrie de preguntes que l'entrevistador prepara segons els objectius fonamentals de l'estudi. Existeixen diferents tipus d'entrevistes segons el seu grau de planificació (estructurada, semi-estructurada o oberta), tot i que el més convenient per a aquest estudi era l'entrevista estructurada per escrit, on els entrevistats tindran l'oportunitat d'esplaiar-se amb comoditat i afegir tots aquells detalls que considerin més pertinents.

D'aquesta manera, els agents entrevistats (en aquest cas els orientadors educatius) tindran la mateixa seqüència de preguntes per garantir la màxima objectivitat de la seva interpretació. Per tant, les preguntes seran idèntiques per a tots i els temes abordats han estat els que decideixi l'entrevistador.

En segon lloc, s'ha passat un qüestionari que estarà adreçat als docents d'aula que tinguin relació amb la figura de l'orientadora, en el qual s'han formulat una sèrie de preguntes que permetran mesurar diferents variables. La construcció d'aquest qüestionari ha tingut en compte els objectius de la investigació i les seves respostes han de contribuir a la recollida d'informació útil i significativa. S'ha plantejat de manera que els docents tinguin opció d'argumentar les seves respostes i aportar un conjunt de dades fonamentades en la seva experiència professional.

Dit això, s'han combinat les preguntes obertes que hauran de respondre per escrit i les preguntes de caràcter més valoratiu on es va fer ús de l'escala del tipus Likert. Aquesta és una de les tècniques més utilitzades en el món de la investigació i ens serveix principalment per a realitzar medicions qualitatives i conèixer el grau de conformitat de la persona de cara a una afirmació plantejada.

Accions desenvolupades

- Entrevista adreçada a orientadors educatius (tant de l'àmbit públic com concertat).
- Anàlisi de l'oferta formativa i incidir en el procés de selecció per conèixer els criteris que es segueixen.
- Qüestionari de valoració per a docents (a fi de conèixer també la seva percepció del recurs i l'impacte que genera).

7.2.4 Instruments de recollida de dades

A partir de les entrevistes als orientadors es pretenia obtenir una informació veraç i totalment realista que servirà per a detectar certes necessitats que encara no reben l'atenció suficient. A més a més, les valoracions que se n'han fet sobre els aspectes com la coordinació entre professionals (i centres), la formació que se'ls ofereix o l'atenció a la diversitat, han ajudat a fer-nos una idea més clara sobre la realitat que els envolta i el seu grau de satisfacció envers les intervencions que desenvolupen, ja que és possible que cada orientador/a tingui un punt de vista diferent. Entre les preguntes més rellevants de l'entrevista, es destaquen les següents:

Taula VI. Preguntes de l'entrevista.

Com valora l'oferta formativa que s'adreça als professionals de l'orientació? Es tenen en compte les necessitats reals per tal de seleccionar les accions de formació més urgents? Explica breument com es desenvolupa aquest procés de selecció.

Sota la seva opinió, quines són les eines/recursos més utilitzades per al desenvolupament de la seva formació al llarg d'un curs acadèmic? Quins serien els seus punts forts i els seus punts febles?

En relació a les diverses funcions que ha de desenvolupar un orientador, quines en destacaria? Quin tipus de relació estableix amb l'alumnat?

Com a orientador/a educatiu, creu que se li assignen funcions que no són de la seva competència? Si és així, a què creu que es degut?

Pel que fa a la càrrega de treball i al grau d'aprofitament de l'orientador, considera que existeixen diferències significatives entre els centres de caràcter públic i concertat/privat?

Des de la seva perspectiva, opina que l'estructura del sistema educatiu actual dificulta l'entrada d'orientadors? Per què?

Quins mitjans s'utilitzen per garantir una bona coordinació entre l'orientador i la resta de professionals de la comunitat educativa? Considera que són suficients?

FONT: Elaboració pròpia

Per complementar aquestes entrevistes, també s'ha dissenyat un qüestionari adreçat als docents de secundària (en actiu) per descobrir la seva relació amb el col·lectiu d'orientadors i tot allò que entenguin com a fortaleses o debilitats del servei. S'han plantejat un total de 10 preguntes que es procuraran difondre al màxim nombre de docents en actiu (tant de l'àmbit públic com concertat). Entre les preguntes més rellevants del qüestionari, es destaquen les següents:

Taula VII. Preguntes del qüestionari.

**Disposa d'algun orientador/a educatiu el centre on treballa?
En el cas de no comptar amb un orientador, qui s'encarrega de les seves funcions?**

Com valora la intervenció dels orientadors? És efectiva per a l'alumnat (sobretot en el moment de decidir què han d'estudiar)?

El tutor i l'orientador hauran de coordinar-se per tal de planificar aquest acompanyament a l'alumnat i oferir-li les millors possibilitats per seguir amb el seu recorregut formatiu. Quines són les principals accions que es duen a terme en aquest procés?

Al llarg dels quatre anys de l'etapa secundària, quins són els moments on té més presència l'orientador educatiu? Quins serien els factors limitants en aquest mateix procés?

Des de la seva posició, creu que els nivells de coordinació entre docent i orientador són suficients?

Què opina de la posició actual que ocupen els orientadors educatius? Tenen la visibilitat que es mereixen dintre dels centres? Considera que el seu treball està ben reconegut per part de l'alumnat?

FONT: Elaboració pròpia

*Tots dos instruments dissenyats estan visibles a l'apartat final dels annexos del treball.

TAULA DE DIMENSIONS, VARIABLES I INDICADORS

Taula VIII. Relació de dimensions.

DIMENSIONS	VARIABLES	INDICADORS
<i>Desenvolupament professional</i>	Accions formatives	Formacions competencials i ajustades a les necessitats
	Funcions i responsabilitats	Compliment positiu
<i>Context professional</i>	Organització i funcionament	Espais per a la coordinació amb altres professionals Reconeixement i visibilitat de la seva feina
	Relació amb l'alumnat	Seguiment exhaustiu de cada cas Valoració que en fa l'alumnat
	Tipologia de centre (públic o concertat)	Diferències significatives en el desenvolupament de les funcions professionals

FONT: Elaboració pròpia

7.3 Estratègia d'anàlisi de dades

Un cop els instruments havien superat el procés de validació per part dels experts, es va procedir a la seva aplicació.

En aquesta fase d'aplicació es fixarà un termini (entre dues o tres setmanes) per a començar a recollir les respostes dels participants, tant de les entrevistes com dels qüestionaris. Un cop passat el temps, es va procedir a l'anàlisi i interpretació dels resultats tenint en compte els **objectius** que persegueix l'estudi. Tant en les entrevistes com en els qüestionaris, va ser molt interessant el fet de contrastar les opinions i els punts de vista dels participants per extreure unes conclusions objectives i sòlides. Es va optar per considerar si hi hauria molta disparitat en les seves respostes i sobretot en la seva percepció sobre la realitat que viu l'orientador en el sistema educatiu actual (triangulació de dades).

A més a més, el fet d'accedir a professionals de l'orientació de l'àmbit **públic** i de l'àmbit **concertat**, també va ser interessant poder enumerar les principals fortaleses i debilitats de cada àmbit per identificar les limitacions amb què compta cada un i la qualitat del servei d'orientació que s'ofereix a l'alumnat i a la comunitat educativa.

Per una banda, pel que fa a la recollida de dades de l'entrevista, es va fer una lectura minuciosa de totes les respostes i es buscaran punts en comú entre els diferents orientadors. Es veurà si les realitats particulars estan molt allunyades entre sí i es destacaran aquelles respostes on s'expressin explícitament dos dels principals punts d'interès de la investigació: la formació que assumeix l'orientadora al llarg d'un curs i l'efectivitat de la seva labor com a professional de l'educació.

Per l'altra banda, la recollida de dades del qüestionari va ser molt senzilla ja que a través de l'eina del Google Forms es va generar un document Excel on apareixerà la relació de preguntes i respostes de tots els participants. Gràcies a aquest document, es van poder extreure les idees més interessants de cada qüestió per a vincular-les amb les aportacions que en faran els orientadors a les entrevistes.

8. Anàlisi de resultats

8.1 Aplicació i resultats

Un cop desenvolupats i aplicats els instruments de recollida d'informació, es van aplicar a la mostra seleccionada tant pel que fa a les entrevistes als orientadors com als qüestionaris adreçats als docents de secundària. Cal dir que aquest procés d'aplicació i recollida de dades no ha estat una tasca senzilla i s'han obtingut menys resultats dels esperats. Tot i així, s'ha procurat fer un anàlisi minuciós de les diferents respostes per tal de poder complir amb els objectius plantejats de la investigació.

8.2 Estratègia d'anàlisi de dades i interpretació de resultats

En aquest procés, doncs, s'han recollit tot un conjunt de dades molt interessants que donaran peu a les posteriors conclusions, tot i que en aquest apartat ja es fa una breu valoració sobre els principals aspectes que més han cridat l'atenció.

Anàlisi dels resultats de les entrevistes

En primer lloc, es van passar les **entrevistes** que tenien com a destinataris els professionals que estiguessin exercint com a orientadors/es educatius. Aquestes entrevistes ja es van dissenyar amb la finalitat de poder abordar diferents punts d'interès que resultessin molt apropiades per a les línies d'investigació d'aquest treball. S'han pogut obrir diferents fronts interessants com la qualitat de la formació que reben actualment, el nivell de coordinació amb altres professionals implicats o el seu punt de vista sobre la posició que ocupen dintre dels centres educatius.

La primera idea que es comparteix a l'entrevista és la sensació de rebre una formació molt escassa que consideren que està més enfocada a la funció docent. Com a orientadores, reben unes **accions formatives poc específiques** per a dotar-los d'eines i estratègies útils per al desenvolupament de les seves funcions. D'aquesta manera, també es deixa entreveure que aquesta formació està poc ajustada a les seves necessitats reals, com podrien ser el lideratge, l'assessorament a alumnes (i també famílies), la gestió del conflicte i el tractament dels avantatges i riscos que presenten les noves tecnologies.

Tal com afirma l'orientador del Col·legi Frangoal, algunes de les temàtiques que s'haurien de reforçar o, més ben dit, incorporar al programa formatiu dels orientadors serien aquestes: la detecció i orientació en les dificultats d'aprenentatge, la identificació i orientació davant les dificultats mentals de l'alumnat als centres educatius, l'assessorament a professors/es i a famílies, el treball relacional i amb les emocions, orientacions davant les avantatges i el perill de les noves tecnologies, entre d'altres.

Un altre dels punts rellevants per a l'estudi és la **coordinació** que s'estableix entre la figura de l'orientadora amb els altres professionals implicats. Tant des

dels centres públics com concertats, coincideixen que hi ha molts espais i moments per intercanviar informació, debatre els punts de vista, portar un seguiment dels casos i, com no, mirar d'oferir les millors pràctiques educatives. Així doncs, la valoració que se'n fa és molt positiva i es percep una bona organització setmanal en els centres per fer visibles els orientadors.

No obstant això, el volum de treball que se'ls hi assigna està molt per sobre de les seves possibilitats i els resulta molt complicat poder arribar a totes les demandes. En quant al personal especialitzat en l'àrea de l'orientació, es ratifica que als centres públics hi ha una dotació més gran que als centres concertats, per la qual cosa es poden atendre més casos i oferir una major qualitat en les seves actuacions.

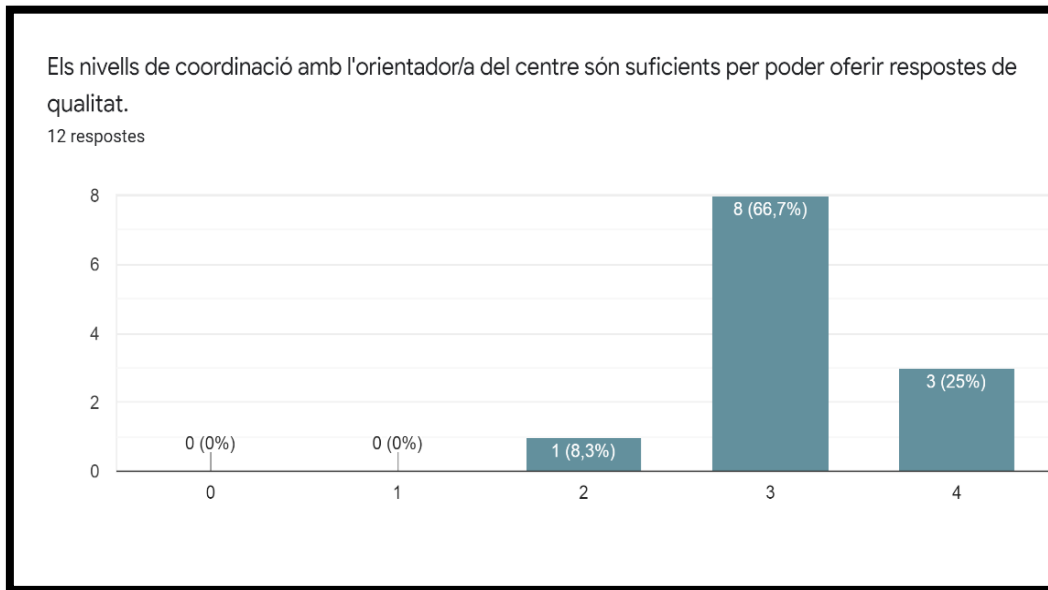
A poc a poc, es confirma que l'orientador educatiu ha anat guanyant presència dintre dels contextos escolars tot i que encara existeix la concepció d'identificar-los solament com a professionals que s'ocupen de l'alumnat amb NESE. Les seves funcions és evident que van molt més enllà i que el seu servei d'assessorament i orientació ha de contemplar a tot l'alumnat, sense excepcions. Segons l'orientador del Col·legi Frangoal de Castelldefels, encara queda molt camí per recórrer i falta molta feina de cultura educativa per introduir des de la globalitat la figura de l'orientador educatiu. En aquesta globalitat que es pretén estendre, s'ha de deixar molt clar que el docent no és l'únic membre referent amb l'alumnat i que, en aquest cas, els orientadors tenen també molts beneficis a aportar.

A nivell de **recursos** amb què es compta des del Departament d'Educació, molts cops són **insuficients** per atendre i donar resposta a totes les demandes que es plantegen. En una de les entrevistes, ha aparegut la següent afirmació que denota les veritables mancances que presenta el sistema: "El sistema educatiu és ric en propostes i pobre en recursos; si és així amb els docents, es multiplica per molt a nivell d'orientadors/res". És per aquest motiu que ens podem trobar amb centres concertats que no disposen d'un orientador/a a temps complet, de manera que els principals perjudicats d'aquest procés no poder ser altres que els alumnes. En aquests centres, la qualitat de l'educació es veu ressentida i els docents es troben més sols i amb menys recursos per fer front a les necessitats que es troben a cada aula.

Anàlisi dels resultats dels qüestionaris

En segon lloc, per tal de poder complementar els resultats de les entrevistes i conèixer altres punts de vista, es va procedir a l'aplicació dels **qüestionaris** per als docents de secundària. En aquests, es va detallar l'interès per poder adreçar-se a docents que tinguessin el rol de tutor/a d'aula, ja que habitualment són els qui estableixen més relació amb la figura de l'orientador/a. Malgrat que aquest qüestionari va ser difós per diferents canals de comunicació (e-mail, xarxes socials...), no s'ha aconseguit arribar a una quantitat representativa de participants i han estat poques les respostes que s'han obtingut. És per això que els resultats que es plasmen a continuació no es consideren representatius de l'ampli col·lectiu de docents de Catalunya tot i que el seu anàlisi ha aportat a l'estudi unes dades molt interessants.

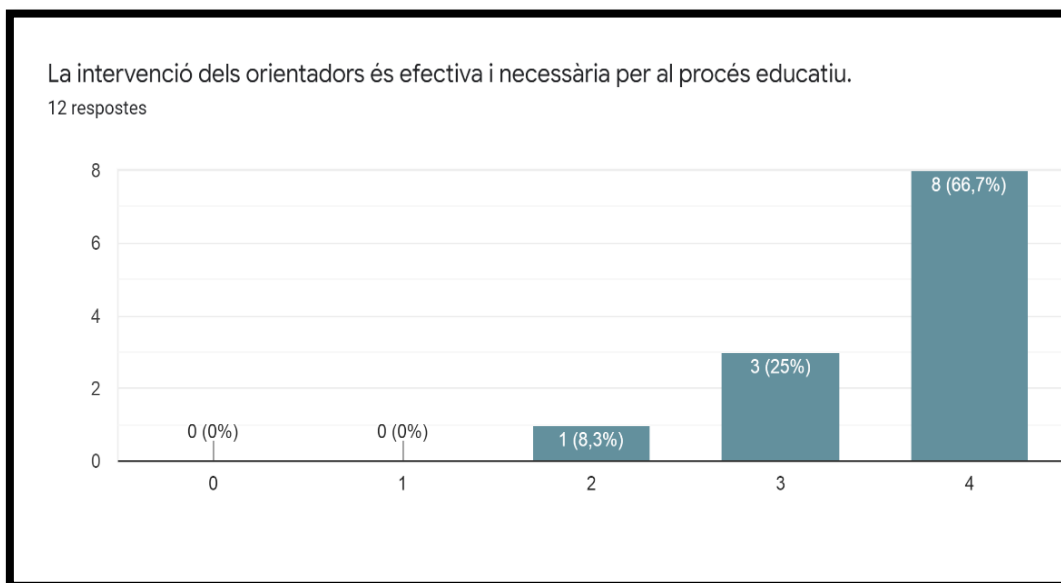
Gràfic 1. Nivells de coordinació.

FONT: Elaboració pròpia

En aquest primer gràfic s'observa la plena satisfacció (prop del 92%) amb els nivells de **coordinació** que s'estableixen entre l'orientador i la resta de professionals implicats. Tot i que es destaquen algunes limitacions per part dels docents com el temps o inclús les mateixes famílies, la coordinació resulta profitosa i es reconeix com un dels pilars fonamentals per a assolir l'èxit en les accions educatives que es desenvolupen (importància del treball en equip i el consens en la presa de decisions).

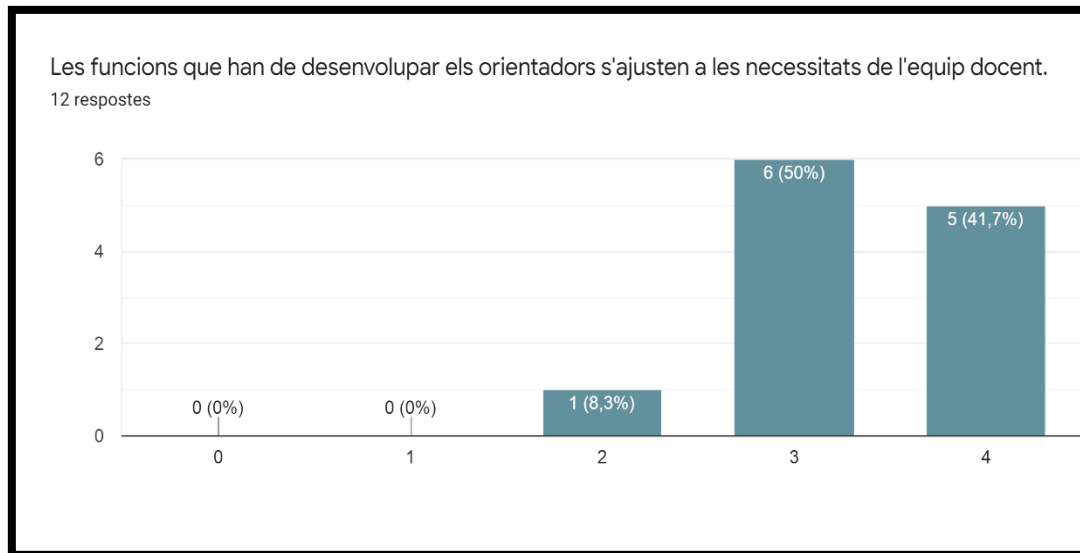
Gràfic 2. Impacte de la intervenció.

FONT: Elaboració pròpia

En aquest segon gràfic, es fa evident la positivitat en què valoren els docents la tasca dels orientadors educatius. Amb un percentatge molt elevat (2 de cada 3 docents, prop del 92%), es valora la intervenció com a molt efectiva i necessària ja que probablement els orientadors els facilitin les seves funcions com a docents d'aula, amb orientacions i suggeriments que els resulta àmpliament productives.

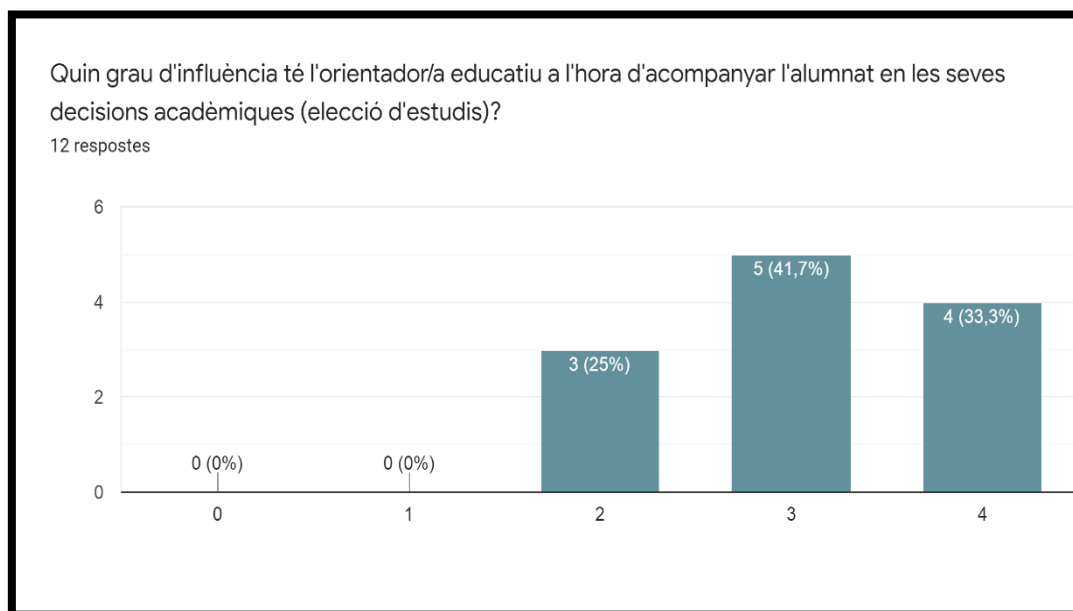
Gràfic 3. Funcions de l'orientador.

FONT: Elaboració pròpia

Tenint en compte l'escala de valoració que es va definir (0: insatisfet i 4: molt satisfet), es percep que les seves aportacions com a professional de l'educació són molt ben rebudes per part dels docents (més del 91%). Les necessitats de l'equip docent molts cops són satisfetes per l'entrada dels orientadors amb les seves indicacions per poder oferir la millor resposta als problemes. Així doncs, el seu suport està ben valorat i reconegut per part dels docents i l'acompanyament que en fa de cada cas també és molt positiu.

Gràfic 4. Influència a l'alumnat.

FONT: Elaboració pròpia

En aquest darrer gràfic, es veu com la influència de l'orientador educatiu a l'hora d'acompanyar l'alumnat i ajudar-lo en la seva presa de decisions és molt transcendent (75% a favor). D'aquesta manera, l'orientador ha de ser capaç d'oferir un tracte individualitzat a l'alumnat per a què aquest el reconegui com una figura de referència en els moments d'incertesa. El seu recorregut acadèmic s'ha de veure reforçat per l'impacte dels orientadors, així com també la seva ambició i convicció per poder complir amb les metes personals que ja s'ha de començar a plantejar en aquestes edats (15-16 anys).

A banda d'aquests gràfics que s'han generat a partir de les respostes dels docents de secundària, també s'han plantejat altres qüestions que han donat lloc a altres punts d'interès per a l'estudi. La primera qüestió en què coincideixen molts docents és la manca de recursos amb què compta l'actual sistema educatiu. Les inversions que es fan en aquest sector són mínimes i insuficients per poder combatre les necessitats reals que s'hi detecten.

En relació a la figura de l'orientador, també s'afirma un cert desconeixement de les seves tasques i dels procediments a seguir en cas de sol·licitar la seva intervenció. Tal com afirma un dels participants en aquest qüestionari, hi manca una regulació de la seva tasca, no tant a nivell institucional sinó a nivell de centre. En aquest sentit es deixa entreveure que cada centre estipula els seus propis protocols per fer les demandes i quines són les seves tasques per oferir la millor atenció a l'alumnat, el qual ha de convertir-se amb el màxim protagonista del procés per a què cada una de les actuacions s'adaptin a les seves característiques i competències.

8.2.1 Triangulació de dades

A partir d'aquesta informació recollida, s'ha elaborat la següent graella on s'especifiquen les concordances i discordances entre els resultats obtinguts de les entrevistes i dels qüestionaris.

Taula IX. Contrast d'informació.

Aspectes en comú	Aspectes on difereixen
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reconeixement de la feina de l'orientador per part de la resta de professionals. ▪ Nivells de coordinació (docent-orientador) òptims i eficients. ▪ Assignació de funcions que no li corresponen (més pròpies d'un docent). ▪ Manca de temps per atendre totes les demandes que reben. ▪ Recursos escassos per poder oferir respostes de qualitat. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Poca visibilitat per part de l'alumnat. ○ Baixa influència en la presa de decisions de l'alumnat. <p>*En aquests dos punts, les respostes que han confrontat idees han estat per part dels docents. N'hi ha que opinen que l'alumnat coneix als orientadors i els té molt en compte per fer-los qualsevol consulta, i n'hi ha que creuen que es té més confiança amb els tutors i els orientadors queden en un segon pla.</p>

FONT: Elaboració pròpia.

9. Conclusions

Un cop desenvolupades totes les accions d'anàlisi i d'investigació, s'han pogut resoldre diverses qüestions que s'havien plantejat en l'inici del treball. La presència de l'orientador educatiu als centres de secundària encara presenta algunes limitacions que li condicionen directament la seva intervenció i el seu assessorament. Tinc la sensació que la seva aportació dintre dels contextos escolars podria estar molt més aprofitada i que podria generar un impacte més positiu del que ho està fent fins ara. Dit això, començo a detallar les principals conclusions que n'he pogut extreure.

El disseny dels instruments de recollida d'informació es considera que ha estat molt encertat i que ha permès obtenir unes dades interessants que s'han pogut contrastar fàcilment. És cert que s'esperava poder arribar a més participants i poder recollir un nombre més elevat de respostes, però s'ha hagut de conformar-se amb els pocs que s'han involucrat (tan sols 2 orientadors amb l'entrevista i 12 docents amb el qüestionari).

Quant a les **entrevistes** que s'han dut a terme, s'ha extret una informació que ha resultat molt útil i enriquidora per a les línies d'investigació que s'havien fixat. Ha significat l'instrument per excel·lència de l'estudi ja que s'ha contactat directament amb orientadors que estan exercint actualment la seva tasca a diferents centres educatius. Pel que fa als **qüestionaris**, la seva contribució s'ha basat en descobrir la visió que tenen els docents d'aula sobre els orientadors i com valoren la seva intervenció. D'aquesta manera, s'han pogut confrontar diferents opinions tot i que en línies generals la valoració que se n'ha fet ha estat molt positiva.

Un dels aspectes que més s'han repetit en la recollida d'informació ha estat la vessant econòmica i els dèficits d'inversió amb què compta el sistema educatiu. El seu impacte sobre les pràctiques educatives és inqüestionable i es comparteix la idea que la **manca de recursos** (materials i humans) interfereix directament en la qualitat educativa que s'ofereix a l'alumnat. A ple segle XXI sembla surrealista que encara hi hagi centres (de caràcter concertat) que encara no disposin d'una figura específica d'orientadora educatiu, la qual cosa ens indica la poca rellevància que se li confereix a la seva acció professional. Aquesta àrea financera sembla que ja porta temps sent el taló d'Aquil·les del sistema educatiu i que es prefereix mirar cap a un altre costat en lloc de fer front a les necessitats reals que es reclamen per part de la comunitat educativa.

En referència al primer objectiu específic "Determinar la formació que requereix un professional de l'orientació educativa per implementar una actuació de qualitat amb l'alumnat d'ESO", s'ha conclòs que:

- Hi ha un ampli ventall de temàtiques que reben una **escassa atenció** a l'hora de decidir les accions formatives més adequades per a desenvolupar les competències pròpies de l'orientadora (*Taula III*). Aquestes temàtiques, segons un dels orientadors entrevistats, són la detecció i orientació en les dificultats d'aprenentatge, la identificació i orientació davant les dificultats mentals de l'alumnat als centres educatius, l'assessorament a professors/es i a famílies, el treball relacional i amb les

emocions, orientacions davant les avantatges i el perill de les noves tecnologies, entre d'altres.

En conseqüència a això, si es té en compte el segon objectiu específic del treball "Detectar les principals necessitats formatives dels professionals de l'orientació", s'ha pogut constatar que:

- Les **necessitats formatives** realment són significatives i existeix poca formació adreçada a les necessitats dels orientadors.

Tal com conclou l'orientador del Col·legi Frangoal, aquestes mancances ho acaben pagant els alumnes i, paral·lelament, la qualitat de la nostra educació, on els docents es troben més sols i amb menys recursos davant totes les necessitats amb les quals es troben a l'aula. **El sistema educatiu és ric en propostes i pobre en recursos.**

Respecte a les hipòtesis plantejades d'aquest treball, cal dir que s'han realitzat les suficients accions i s'ha recollit la suficient informació per poder-les aprovar o refutar. Recordem quines eren:

- L'oferta formativa dirigida a la figura de l'orientador educatiu al llarg d'un curs és àmplia i profitosa.
- Les actuacions de l'orientador educatiu són suficients per a donar resposta a les necessitats de l'alumnat d'ESO.
- Als centres educatius actuals, la visibilitat dels orientadors educatius és escassa i existeix molt de desconeixement sobre les seves funcions.

Doncs bé, s'ha pogut verificar que la formació que reben els orientadors és insuficient i que està poc ajustada a les seves necessitats reals. S'han enumerat diferents àrees (lideratge, tecnologies, mediació...) que haurien de ser primordials dintre de l'oferta formativa al llarg del curs. En referència a les actuacions que desenvolupa, hi ha molta càrrega de treball per arribar a totes les demandes que se li presenten. És a dir, amb un equip de professionals més ampli i diversificat, es podrien oferir **respostes de qualitat** i atendre a l'alumnat des de la globalitat, no centrant-se únicament amb els que presenten alguna NESE. Tot i que la manca d'orientadors per atendre totes les demandes és significativa, la seva feina està ben reconeguda per part de la comunitat educativa i es valoren molt positivament les seves funcions i actuacions dintre de l'acompanyament educatiu (preferentment individualitzat).

A nivell personal, la confecció d'aquest treball m'ha donat una nova mirada sobre les situacions en què ha d'intervenir un orientador educatiu i de les seves notables dificultats per arribar a totes les demandes que se li assignen. La seva acció és imprescindible si es vol comptar amb la inclusió de tot l'alumnat sense distincions, afavorint així el camí educatiu que segueix l'alumnat per consolidar la seva formació. Un dels reptes que se li plantegen a l'orientador educatiu és aconseguir canviar la **visió del docent** sobre tot allò que li pot aportar. Tal com ja s'ha esmentat a la fase d'interpretació de resultats, els orientadors no solament han d'atendre a l'alumnat amb NESE sinó que el seu camp d'intervenció ha de ser molt més global per poder arribar al màxim nombre d'estudiants.

En plena època de pandèmia, els orientadors encara han de guanyar més protagonisme dintre de les pràctiques educatives que es desenvolupen als centres, ja que han de ser els encarregats de liderar els projectes o les intervencions que estiguin adreçades a reforçar l'àrea emocional i socioafectiva de l'alumnat. Molts alumnes poden presentar molts dubtes i molta incertesa sobre què fer amb la seva vida acadèmica, i és en aquest punt on l'orientadora ha d'incidir categòricament per escoltar, assessorar i acompanyar l'alumnat en el seu trajecte formatiu.

Ja per tancar aquesta part de valoració personal, destacar que tots els **suports, ajudes i orientacions** que he rebut al llarg d'aquest treball que han resultat imprescindibles per continuar endavant i poder arribar a la seva finalització. Considero que tot l'esforç, constància i interès que he dedicat ha sigut útil i que sols pel fet de poder-lo presentar, ja ha suposat una gran satisfacció personal. He posat a prova totes les meves capacitats i destreses com a **investigador** d'una temàtica que desconeixia prèviament, la qual cosa crec que encara li dona més valor a tota la feina feta i a l'autonomia que he guanyat en el desenvolupament d'aquesta investigació.

La contribució d'aquest treball en la meva formació acadèmica és indubtable, així com tampoc ho és que ha esdevingut tot un èxit i un plus de **motivació** a nivell personal. Confio que la seva lectura desperti gran interès i arribi a una àmplia representació de la **comunitat educativa** (i altres) que tingui curiositat per saber una mica més sobre la figura de l'orientador educatiu, amb el propòsit il·lusionant de situar-los en la **posició que es mereixen** com a professional indispensable de l'educació actual.

9.1 Propostes de millora i suggeriments

Entre les possibles propostes de millora, segurament se'n puguin destacar moltes, però principalment he decidit detallar aquestes:

La primera de les propostes es refereix a la **difusió** que se'n va fer del qüestionari de satisfacció adreçat a docents en actiu. Tot i enviar-ho a diferents contactes i fer la respectiva difusió per les xarxes socials més apropiades, no es va arribar al nombre de respostes desitjat, la qual cosa em faria replantejar els mètodes que vaig utilitzar. És possible que la situació d'excepcionalitat que vivim i el moment del curs en què ens trobem tinguin també la seva part de culpa, però és cert que s'haguessin pogut trobar vies de solució diferents: ampliar la xarxa de contactes, mantenir les entrevistes de manera virtual i síncrona, fer el missatge de presentació del qüestionari més atractiu, dissenyar alguna portada que cridi més l'atenció, etc. En aquest sentit, considero que ha estat un dels principals factors limitants de la investigació i que la baixa quantitat de participants ha estat molt per sota de les expectatives que s'havien generat inicialment.

La segona proposta fa referència a la possibilitat **d'observar in-situ** el desenvolupament d'alguna acció o actuació que desenvolupa un orientador educatiu, de manera que hagués extret informació més acurada sobre el procés que es segueix i quin tipus de sessions s'imparteixen: característiques dels destinataris, metodologia, sistema d'avaluació, relació espai-temps... Crec que hagués pogut resultar molt enriquidor per aquest treball ja que hagués tingut l'oportunitat d'apropar-me a un context real i li donaria inclús molt més valor a tots els resultats extrets.

9.2 Perspectives de futur

Pel que fa a les línies d'investigació que es podrien obrir en un futur, la veritat que n'he de destacar unes quantes ja que penso que es tracta d'un terreny poc estudiat i que a nivell pedagògic té molt a aportar. Per tant, tant de bo s'impulsin nous treballs que vagin en alguna de les següents direccions:

- **Empoderament dels orientadors educatius:** per tal de poder posar en valor la seva feina, seria interessant poder incidir en un context real (centre de secundària) per valorar els efectes de la seva intervenció i destacar els seus aspectes de millora. D'aquesta manera, ens podríem apropar a situacions reals a les quals ha de donar resposta i, així, s'observaria la seva capacitat per resoldre cada un dels casos amb èxit. Paral·lelament, també es podria incidir en els centres educatius que no compten amb un orientador específic i posar de manifest les principals limitacions que tenen degut a aquesta carència professional. És a dir, com ho han de gestionar i quins professionals s'encarreguen de desenvolupar les seves funcions d'atenció i assessorament a l'alumnat.
- **Grau de satisfacció amb la formació rebuda:** es tracta de recollir informació sobre les impressions individuals respecte a la formació que s'ha desenvolupat al llarg de tot un curs acadèmic. D'aquesta manera, es faria un estudi més específic de l'impacte que ha generat la formació en el centre i de les possibles mancances a satisfer a partir dels resultats obtinguts.
- **Eficàcia de la formació virtual:** des del mateix Departament d'Educació, hi ha moltes formacions en línia que s'ofereixen per als cossos docents i orientadores educatives. Però, realment són de qualitat? Doncs bé, en aquest estudi es buscaria conèixer la relació oferta-demanda de les diferents accions i veure si realment s'estan exprimint al màxim del seu potencial (per exemple, quantes formacions virtuals es desenvolupen al llarg del curs). En resum, indagar en l'adequació i la viabilitat de la metodologia, continguts (actualitzats), activitats proposades, avaluació, riquesa visual de la plataforma...
- **Prova pilot amb un entorn tecnològic:** amb l'objectiu de satisfer les demandes i els interessos de l'alumnat, es podria proposar el disseny d'un portal d'informació on l'alumnat pogués realitzar diferents consultes que estiguessin vinculades a l'àmbit acadèmic (itineraris, requisits per accedir a diferents estudis, notes de tall, centres de formació professional...). En aquest sentit, seria com un bloc virtual on es plantejarien diferents qüestions i el seu contingut estaria obert per a tothom que estigués interessat.

9.3 Consideracions finals

Un cop exposats els resultats i contrastades les respostes dels participants, és el moment de plasmar algunes reflexions interessants sobre tot el que s'ha anat analitzant al llarg d'aquest treball d'investigació.

Amb tota la informació recollida, ha quedat palès que hi ha moltes qüestions relacionades amb la formació i els recursos dels orientadors/es educatius que necessiten urgentment un nou enfocament. La seva feina està relegada a ser un complement del treball dels docents i la seva figura està molt associada a un col·lectiu molt reduït d'estudiants. D'aquesta manera, el seu àmbit d'intervenció es veu molt limitat per aquesta concepció i s'estan desaprofitant moltes accions/actuacions que es podrien implementar a tot l'alumnat de manera individualitzada i col·lectiva.

En aquest sentit, s'ha normalitzat que el paper de l'orientador educatiu sigui principalment un dels **referents** a l'hora de dissenyar i planificar els plans individualitzats de l'alumnat amb NESE. És evident que els seus coneixements i les seves competències el converteixen en un dels grans experts en aquesta atenció individualitzada, però també s'han de tenir en compte els avantatges que pot aportar a la formació de la resta de l'alumnat. En aquesta etapa de secundària són molts els alumnes que comencen a tenir els primers dubtes sobre quin camí escollir en la seva formació acadèmica ja que molts d'ells encara no tenen clar què els interessa o què els motiva.

A mesura que van avançant els cursos i les generacions, aquest fet es va accentuant i pot esdevenir un dels factors causants del temut fenomen del fracàs escolar. Qualsevol alumne necessita tenir unes motivacions i uns interessos que l'entusiasmin per anar a les classes i gaudir dels aprenentatges que va adquirint al llarg de la seva etapa per l'institut. En això, es vol dir que l'orientador pot contribuir enormement en aquesta mancança del sistema i començar a donar una **nova mirada** per a tots aquells alumnes que es pensin que no són bons per a estudiar o que no els interessa res per a formar-se. Les seves intervencions han d'iniciar-se a partir dels primers cursos de secundària per a què l'alumne tingui el marge de temps suficient per a pensar i reflexionar sobre el seu esdevenir personal. Juntament amb les famílies, s'han de coordinar diferents accions i oferir un acompanyament de qualitat a l'alumne per a què aquest pugui resoldre totes les qüestions i/o dubtes que es plantegi.

En qualsevol cas, la figura de l'orientador està sent cada cop més notòria dintre dels equips dels centres de secundària i la seva funció està molt ben valorada per la resta de professionals. Malgrat això, existeixen centres que encara no compten amb un servei específic d'orientació degut a la manca d'inversió que es fa en el terreny de l'educació, fet que es segueix prolongant curs rere curs i que sembla que encara no té data de caducitat. Davant d'aquest panorama, la comunitat educativa ha de **reinventar-se** constantment i sumar molts d'esforços per a què aquest dèficit de recursos humans (i també materials) sigui el menys perjudicial per als veritables protagonistes del procés: els alumnes.

10. Referències bibliogràfiques

- Alvarez, P. (2018). Ética e investigación. *Boletín Redipe*, 7(2), 122-149.
- Amor, M. I., i Serrano Rodríguez, R. (2020). Las competencias profesionales del orientador escolar: el rol que representa desde la visión del alumnado. *Revista De Investigación Educativa*, 38(1), 71-88.
- Cano, M., Castelló, M., Liesa, E., Mayoral, P. (2013). Valoración de las funciones del profesor de orientación educativa en Cataluña. Universitat Ramon Llull, Espanya.
- Departament d'Ensenyament (2018). Documents per a l'organització i la gestió dels centres. Curs 2018-19.
- Esteban, M. (2002). La Educación Permanente y las Nuevas Tecnologías ante las necesidades educativas actuales. *Quaderns digitals, Monogràfic Educación Comparada*, 38.
- Hernando, Á., i Montilla, M. (2009). El estudio de los roles y funciones de los orientadores de secundaria utilizando la técnica de los grupos de discusión. *REOP-Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 20(1), 29-38.
- Iranzo, P. (2009). *Innovando en educación: formarse para cambiar: un viaje personal*. Erasmus Ediciones.
- Monereo, C. (2019). Models d'orientació educativa i intervenció psicoeducativa. [Universitat Oberta de Catalunya].
- Pereira, Z. (2011). Los diseños de método mixto en la investigación en educación: Una experiencia concreta. *Revista Electrónica Educare*, XV(1), 15-29.
- Rodríguez, D. (2018). *El projecte d'investigació. Intervenció educativa basada en evidències científiques*. [recurs d'aprenentatge] Barcelona: FUOC.
- Santana, L., Feliciano, L., i Cruz, A. (2010). El Programa de Orientación Educativa y Sociolaboral: un instrumento para facilitar la toma de decisiones en educación secundaria. *Revista de educación*.
- Vélaz-de-Medrano, C., Manzanares, A., López-Martín, E., i Manzano-Soto, N. (2013). Competencias y formación de los orientadores escolares: estudio empírico en nueve comunidades autónomas.
- Vericat, G. (2019). El rol de l'orientador educatiu del S. XXI als ensenyaments primaris i secundaris. Una mirada des de la innovació i la inclusió educativa.

ANNEXOS

★ Entrevista adreçada a orientadors educatius

Accés en línia:

https://docs.google.com/document/d/1IGD7rNJ3dlfCc7WaHlo_cLfGefJRegTAv0XcqEDvOIE/edit?usp=sharing

ENTREVISTA 1: Col·legi Frangoal (concertat), Castelldefels (Bcn)

1. Com valora l'oferta formativa que s'adreça als professionals de l'orientació? Es tenen en compte les necessitats reals per tal de seleccionar les accions de formació més urgents? Explica breument com es desenvolupa aquest procés de selecció.

La Formació per orientadors/res és escassa i molt general, moltes vegades està més orientada als docents que als propis orientadors/res. Trobo que falta formació específica per aquests professionals.

2. Sota la seva opinió, quines són les eines/recursos més utilitzades per al desenvolupament de la seva formació al llarg d'un curs acadèmic? Quins serien els seus punts forts i els seus punts febles?

Temps i espai de reflexió per treballar les complexes dinàmiques acadèmiques, personals, socials i familiars amb les quals ens troben als centres educatius. Ser un punt de vista diferent però complementari a la perspectiva del docent.

3. Tenint en compte les funcions que ha de materialitzar un orientador, quines creu que són les temàtiques més recurrents a l'hora d'abordar la formació? N'inclouria alguna?

Detecció i orientació en les dificultats d'aprenentatge, identificació i orientació davant les dificultats mentals de l'alumnat als centres educatius, assessorament a professors/res, assessorament a famílies, treball relacional i amb les emocions, orientacions davant les avantatges i el perill de les noves tecnologies, etc.

4. Quins mitjans s'utilitzen per garantir una bona coordinació entre l'orientador i la resta de professionals de la comunitat educativa? Considera que són suficients?

Coordinacions amb l'equip docent, recolzament de l'equip directiu, bona comunicació i espais de reflexió amb l'equip docent.

5. En relació a les diverses funcions que ha de desenvolupar un orientador, quines en destacaria? Quin tipus de relació estableix amb l'alumnat?

La capacitat d'escolta i la flexibilitat, i el treball emocional amb els alumnes. Encara que moltes vegades les situacions acadèmiques t'arrosseguen cap el paper docent, és important diferenciar-se d'aquest rol.

6. Com a orientador/a educatiu, creu que se li assignen funcions que no són de la seva competència? Si és així, a què creu que es degut?

Moltes vegades ens col·loquen en funcions com a docent, què no ens corresponen. Pot ser per falta de professorat, quan fem substitucions, etc.

7. Pel que fa a la càrrega de treball i al grau d'aprofitament de l'orientador, considera que existeixen diferències significatives entre els centres de caràcter públic i concertat/privat?

Crec que sí, als centres públics existeix una dotació més gran en quan a personal especialitzat en orientació.

8. Sota la seva experiència, considera que la figura de l'orientador ha anat guanyant terreny dintre dels centres educatius durant els darrers anys? De quina manera?

És una lluita lenta i continua, sí que s'ha guanyat terreny, però queda camí per fer. Falta feina de cultura educativa per introduir la figura de l'orientador/a. Com per exemple, que el docent, no és l'únic referent amb l'alumnat.

9. Des de la seva perspectiva, opina que l'estructura del sistema educatiu actual dificulta l'entrada d'orientadors? Per què?

El sistema educatiu és ric en propostes i pobre en recursos, si és així amb els docents, es multiplica per molt, a nivell d'orientadors/res.

10. Hi ha molts centres que encara no disposen d'un orientador específic; això creu que el converteix en una figura prescindible dintre de l'organigrama dels centres?

Crec que són centres amb fortes mancances per cobrir totes les necessitats i diversitats que des de la perspectiva de la inclusió es volen aplicar. Al final, ho paguen els alumnes i la qualitat de la nostra educació, on els docents es troben més sols i amb menys recursos davant totes les necessitats amb les quals es troben a les classes.

11. Per acabar, hi ha algun aspecte que vulgui incorporar i que no s'ha contemplat a l'entrevista?

Sense resposta.

ENTREVISTA 2: Institut Mediterrània (públic), Castelldefels (Bcn)

1. Com valora l'oferta formativa que s'adreça als professionals de l'orientació? Es tenen en compte les necessitats reals per tal de seleccionar les accions de formació més urgents? Explica breument com es desenvolupa aquest procés de selecció.

L'oferta formativa es bastant extensa, tot i que de vegades no hi ha un recull des del Departament d'Educació de les nostres necessitats. La formació s'ha de fer fora de l'horari lectiu i molt cops això dificulta la formació.

2. Sota la seva opinió, quines són les eines/recursos més utilitzades per al desenvolupament de la seva formació al llarg d'un curs acadèmic? Quins serien els seus punts forts i els seus punts febles?

Els meus punts forts són l'experiència i la vinculació amb els alumnes.

3. Tenint en compte les funcions que ha de materialitzar un orientador, quines creu que són les temàtiques més recurrents a l'hora d'abordar la formació? N'inclouria alguna?

Gestió del conflicte i mediació. Inclouria lideratge amb els docents.

4. Quins mitjans s'utilitzen per garantir una bona coordinació entre l'orientador i la resta de professionals de la comunitat educativa? Considera que són suficients?

Les reunions d'equip docent, les reunions de tutors i els claustres. Jo crec que són suficients.

5. En relació a les diverses funcions que ha de desenvolupar un orientador, quines en destacaria? Quin tipus de relació estableix amb l'alumnat?

La intervenció a les tutories per treballar conjuntament amb els tutors la cohesió de grup i altres qüestions d'interès, crec que és on es pot incidir més efectivament.

6. Com a orientador/a educatiu, creu que se li assignen funcions que no són de la seva competència? Si és així, a què creu que es degut?

Alguns cops molts orientadors estan fent tasques de professors en assignatures que no li corresponen.

6. Pel que fa a la càrrega de treball i al grau d'aprofitament de l'orientador, considera que existeixen diferències significatives entre els centres de caràcter públic i concertat/privat?

No conec la realitat dels centres privats però la càrrega en els públics és molt alta. La realitat social i dels adolescents cada cop requereix de més atenció cap els joves.

8. Sota la seva experiència, considera que la figura de l'orientador ha anat guanyant terreny dintre dels centres educatius durant els darrers anys? De quina manera?

Cada cop les funcions de l'orientadora està agafant més rellevància dins dels centres perquè es veu la necessitat del treball en equip. Per altra banda s'ha deixat de veure la figura de l'orientador només pels alumnes que presenten dificultats.

9. Des de la seva perspectiva, opina que l'estructura del sistema educatiu actual dificulta l'entrada d'orientadors? Per què?

Jo crec que no dificulta però els centres encara tenen pocs orientadors per les necessitats reals que existeixen

10. Hi ha molts centres que encara no disposen d'un orientador específic; això creu que el converteix en una figura prescindible dintre de l'organigrama dels centres?

Es una figura imprescindible si volem comptar amb la inclusió de tot l'alumnat. La figura de l'orientador en els centres i més en els moments actuals que vivim ajuden a l'alumnat, al professorat i a les famílies a desenvolupar tots els àmbits dels nostres alumnes (personal i acadèmic).

11. Per acabar, hi ha algun aspecte que vulgui incorporar i que no s'ha contemplat a l'entrevista?

La feina de l'orientador és de vital importància dins dels centres públics i privats si volem construir centres inclusius i acollidors. Els equips directius haurien de comptar amb orientadors.

En els centres sobretot de secundària i cicles el professorat té mancances per atendre a l'alumnat de manera global. La figura de l'orientador pot anar canviant la visió dels docents.

★ Qüestionari de valoració (docents/tutors de l'etapa secundària)

Accés en línia:

<https://docs.google.com/document/d/1wVd-kSthWRCdj8Qp32HbjqQ31mIF-3HAQoPtOIOPfyM/edit?usp=sharing>